

Vihannesviljelyn mahdollisuudet ja uhat puntarissa

Marja Aaltonen, MTT, Tuovi Aalto-Kallonen ja Anja Hilander,
Uudenmaan Maaseutuopisto

Suomalaisen vihannestuotannon uhkakuvina on viime vuosina maalailtu Baltiasta, Puolasta ja muistakin uusista EU-maista tulevaa vihannesten halpatuontia, joka nakertaa pohjaa kotimaisen viljelyn kannattavuudelta. Viljelijöiden mielipiteitä asiasta tiedusteltiin kyselytutkimuksessa.

Uudenmaan maaseutuopistolla Hyvinkäällä kyseltiin syksyllä 2004 vierailijoilta, miten he suhtautuvat vihannesalan tulevaisuuteen. Kysely toteutettiin osana Avomaanvihannesviljelyn kehittäminen Uudellamaalla -hanketta. Sen aikana on perustettu kolmena kasvukautena avomaanvihannesten näytettä, jossa on esitelty useita vihanneslajeja ja -lajikkeita. Lisäksi elokuussa on pidetty esittelypäivä Vihannes vieköön.

Vastaajilta kysyttiin mielipiteitä ja ajatuksia hankkeesta sekä sen tarpeellisuudesta. Lisäksi haluttiin koota kommentteja ja ideoita tulevaa kehittämistoimintaa varten. Kyselylomake lähetettiin 350 henkilölle, jotka olivat jollakin tavoin osallistuneet joko näytetmaan esittelypäivään tai hankkeen koulutukseen. Vastauksia saatiin 96.

Yhteistyö pitää pintansa

Kyselyyn vastanneet toivoivat ennen kaikkea viljelijöiden yhteistyön kehittämistä. Myös hankkeissa mukanaolo koettiin tärkeäksi, koska sitä kautta saadaan tietoa uusista lajikkeista, tuotantomenetelmistä ja tekniikasta. Hyvinkään näytetmaata pidettiin hyödyllisenä myös kaupunkilaisten ja koululaisten kannalta, sillä he saavat sieltä vihanneksiin liittyvää tietoa. Maalla on myös asennekasvatuksellinen merkitys koululaisille. Näytetmaalla on vuosittain käynyt lähes 500 vierailijaa.

Halpatuonti uhkana

Kotimaisen vihannesviljelyn suurimpina uhkatekijöinä pidettiin ulkomaisten vihannesten tuonnin myötä lisääntyvää hintakilpailua, kaupan ja jakelun keskittymistä entisestään sekä tuotannon siirtymistä ulkomaille. Neljänneksi riskitekijäksi vastaajat nimesivät kulutuksen ja tuotannon kohtaamattomuuden. Tuotanto ei pysty vastaamaan kuluttajien vaatimuksiin ja odotuksiin.

Mistä tulevaisuuden työvoima?

Tuottajat pelkäävät työvoiman loppuvan tulevaisuudessa vihannesten viljelyssä. Vähiten uhkaa vihannesviljelylle katsottiin olevan tukipolitiikasta tai vihannesten tuotantovalikoiman suppeudesta. Niinpä vihannesviljelyn kannattavuus ei ole yksin tukieurojen varassa, vaan se oli sopeutunut vapaaseen markkinatalouteen paremmin kuin moni muu maataloussektori jo ennen Suomen liittymistä EU:hun.

Yli 50-vuotiaat vastaajat näkivät uhkana vihannestilallisten ikääntymisen. Nuorimmat vastaajat, alle 30-vuotiaat, pelkäsivät laatuun ja tuotantoon liittyvien määräysten tiukkenemista. Toisaalta, alle 30-vuotiaiden ryhmässä ei ole juurikaan niitä, jotka olisivat harjoittaneet vihannesviljelijän ammattia ennen vuotta 1995. Siten heillä ei todennäköisesti ole henkilökohtaisia kokemuksia ennen EU:ta vallinneesta "direktiivivapaasta" ajasta.

Menestyksen avaimia

Vihannesviljelyn menestymisen salaisuuksiksi vastaajat nimesivät erikoistuneen tuotannon, lähiruuan ja tasalaatuiset tuotteet. Listan häntäpäähän jäivät luomutuotanto, keskittyminen ydintoimintoihin ja muiden toimintojen ulkoistaminen sekä bulkkituotanto.

Kyselyssä haluttiin selvittää myös, miten hanketoiminta sijoittuu vertailussa muihin viljelijää tukeviin toimintoihin, kuten koulutukseen, neuvontaan ja tutkimukseen. Tärkeimmäksi viljelijöitä tukevista toiminnoista koettiin tutkimus. Myös koulutus ja neuvonta sekä vihannesviljelyyn liittyvä hanketoiminta saivat kannatusta. Erityisesti alle 30-vuotiaiden vastaajien mielestä hankkeista saa eniten apua.

Ministeriön näkymät vihannesviljelystä

Maa- ja metsätalousministeriön loppuraportissa, Kehitystrendejä vihannesviljelijöiden tulevaisuuden visioista, todettiin 2003, että elintarvikkeiden markkinat kansainvälistyvät ja tuonnin mukana tulee uusia tuotteita. Niinpä kilpailu lisääntyy, mutta toisaalta tuonti tasoittaa tietä kotimaisen tuotevalikoiman laajentumiselle. Lisäksi myyntipaikan lähellä tuotetun lähiruuan ja paikallisten tuotteiden suosio kasvaa. Luonnonmukaisesti tuotettujen puutarhatuotteiden tuotanto ja kulutus puolestaan tasaantuvat kasvuvaiheen jälkeen. Myös kulutustottumukset muuttuvat. Tuotteiden helppokäyttöisyyteen, terveellisuuteen, laatuun ja turvallisuuteen kiinnitetään entistä enemmän huomiota. Väestön rakenteen muuttuminen ja erityisesti ikääntyminen asettavat haasteita puutarha-alan tuotannolle ja tuotteille.

Lisätietoja: marja.aaltonen@mtt.fi
puh. (03) 5472 722
ja anja.hilander@hyvinkaa.fi
tuovi.aalto-kallonen@hyvinkaa.fi

kuvat: Yrjö Tuunanen ja Tapio Tuomela/MTT:n arkisto

Suomalaiset vihannekset pärjäävät tulevaisuudessakin kovassa kilpailussa. Se vaatii kuitenkin kovaa työtä, tietoa ja taitoa.